

Letas PALMAITIS

KAS YRA PROKALBĖ? (baltogermaniškoji problema)

Terminas 'baltogermanų prokalbė' kartoja tradicinius indoiranėnų bei baltoslavų prokalbių terminus, tik šių terminų turinys nėra identiškas. Jei indų ir iranėnų kalboms rekonstruojamos prokalbės yra susietos izomorfinėmis ir diachroniškai artimomis struktūromis, tai analogiškas baltų ir slavų prokalbių sugretinimas yra akivaizdžiai neįmanomas. Slavų kalbų fleksijos yra praradusios daugelį baltų kalbose dar išlikusių finalinių priebalsių, senesnioji slavų kalbų veiksmažodžio sistema yra sudėtinga, o baltų – paprasta. Vis dėlto slavų ir baltų kalbos turi tokius bendrus bruožus, kaip pvz. trumpųjų balsių *o : a* opozicijos nebuvimas, priebalsių aspiruotosios eilės praradimas, panašias išimtis iš satemizacijos dėsnio, didelį bendrai paveldėtos ide. leksikos procentą. Kadangi daug gyvųjų baltiškų formų sutampa su atitinkamų slaviškų formų rekonstrukcijomis, o daug skirtingumų gali būti pašalinta eliminuojant vėlesnius itališką ir iranišką ingredientus slavų kalbose¹, baltų prokalbę galima įtarti buvus ankstesniąja slavų prokalbės pakopa. Šitai 1980 m. Vladimiras Toporovas yra suformulavęs protoslavų dialektų atsiradimo vakariniame prabaltų dialektų areale koncepciją². V. Toporovas suvokia baltų prokalbę kaip prokalbę erdvėje ir laike, o tai nuosekliai papildo Wolfgango Schmido idėją, kad baltų kalbos sudaro indoeuropiečių kalbų centrą, nes skirtumas tarp baltiškios ir bet kurios kitos ide. kalbų grupės visuomet mažesnis, negu tarp bet kurių nebaltiškųjų ide. kalbų grupių tarpusavyje. Anot W. Schmido, pati satemizacija yra išplitusi iš šio centro pietrytine kryptimi³.

Iš kitos pusės, 1970 m. Vytautas Mažiulis perinterpretavo baltų kalbų archajiškumo sąvoką taip, kad tokie dalykai, kaip 6 linksnių lietuvių deklinacija, tradiciškai

¹ В. В. Мартынов, Язык в пространстве и времени. К проблеме глоттогенеза славян, Москва, 1983.

² В. Н. Топоров, Категории времени и пространства и балтийское языкознание, – Балтославянские исследования 1980, Москва, 1981, 11, 15.

³ W. P. Schmid, Indogermanistische Modelle und osteuropäische Frühgeschichte / Akademie der Wissenschaften u. d. Literatur Mainz, Abhandlungen d. Geistes- und sozialwissenschaftlichen Klasse 1978/1, Wiesbaden, 1978.

laikyta ide. archaizmu, pasirodo inovacija, o tradicinis, graikų-indo-iranėnų pavyzdžiu sukurtasis sudėtingas ide. prokalbės įvaizdis pakeičiamas protobaltams-anatolams artimu paprastesniu su neparadigminiais prieveiksminiais datyvo-lokatyvo-instrumentalio reikšmės dariniais ir, kaip šiandieną aiškėja, apskritai be akuzatyvo linksnio⁴. Tai iš esmės sutinka su tuometiniais bei vėlesniais Viačeslavo Ivanovo⁵ ir Colwerto Watkinso⁶ darbais. Todėl 1988 m. aš iškėliau baltų prokalbės kaip liktinės ide. prokalbės idėją⁷, kurią vaizduoju pakoreguota Tamazo Gamkrelidzės – Viač. Ivanovo⁸ schema (žr. p. 11).

Čia terminu 'Liktinis (indoeuropiečių kontinuumas) 4' yra žymima baltų prokalbė po protoslavų atsiskyrimo, suprantamo kaip kontakto su italikais rezultatas. Baltų prokalbė, savo ruožtu, yra 'Liktinio indoeuropiečių dialektų kontinuumo 3' likutis po germanų atsiskyrimo, 'Liktinis indoeuropiečių dialektų kontinuumas 3' yra 'Liktinio indoeuropiečių dialektų kontinuumo 2' likutis po graiko-armėno-arijų atsiskyrimo, o 'Liktinis indoeuropiečių dialektų kontinuumas 2' yra 'Liktinio indoeuropiečių dialektų kontinuumo 1' likutis po tocharo-italo-keltų atsiskyrimo. Tad po anatolų atsiskyrimo nuo 'Praindoeuropietiško dialektų kontinuumo' iki baltų prokalbės šioje schemoje yra pavaizduotos 4 liktinės zonos, kurios gali būti suvoktos kaip visų po jų atsiradusių dialektinių kontinuumų prokalbės, egzistavusios erdvėje ir laike. Kitaip tariant, pati indoeuropiečių prokalbė gali būti suvokta kaip evoliucionuojantis dialektų kontinuumas, laisvas nuo visų atsiskiriančiose grupėse atsirandančių inovacijų. Kiekvienoje atsiskyrimo pakopoje evoliucionuojanti prokalbė visuomet turi savyje mažiau išsivysčiusių inovacijų, negu bendra visų inovacijų suma toje pakopoje atsiskiriančiose grupėse. Todėl prokalbė čia yra suprantama kaip realus dialektų kontinuumas, egzistuojantis kaip minimaliausių inovacijų zona.

Kadangi šioje schemoje baltų dialektai pasirodo esant paskutinioji evoliucionuojančios ide. prokalbės reprezentacija, jos priešpaskutinioji reprezentacija prieš atsiskiriant germanų dialektams gali būti pavadinta baltogermaniška. Savaimė suprantama, bendrojo prokalbės lygmens (kaip tai čia yra suprantama) ekskliuzyvinė baltogermaniška

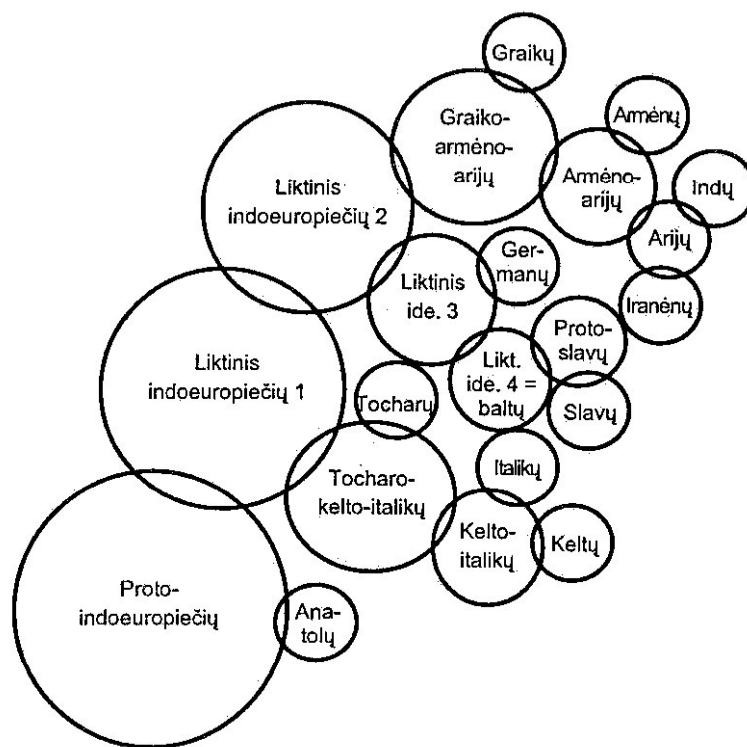
⁴ V. Mažiulis, Baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų santykiai, Vilnius, 1970.

⁵ Вяч. Вс. Иванов, Общеиндоевропейская, праславянская и анатолийская языковые системы, Москва, 1965; *idem* Славянский, балтийский и раннебалканский глагол. Индоевропейские истоки, Москва, 1981.

⁶ C. Watkins, Geschichte der indogermanischen Verbalflexion, – Indogermanische Grammatik, hrsg. von J. Kuryłowicz, Bd. III/1: Formenlehre. Heidelberg, 1969.

⁷ M. L. Palmaitis, [Rec.] Гамкредидзе Т.В., Иванов Вяч.Вс. Индоевропейский язык и индоевропейцы, Тбилиси, 1984, т. 1, 2, – IF 93, 1988, 280–292.

⁸ Т. В. Гамкредидзе, Вяч. Вс. Иванов, Индоевропейский язык и индоевропейцы, Тбилиси [Rec.], т. 2, 1984.

Schema

niškoji vienybė gali būti atsekta tik eliminavus visas vėlesnes inovacijas, t. y. eliminavus tai, kas būdinga būtent germanų ir būtent baltų kalboms. Šiuo požiūriu ne tik kad negali jokios bendros baltų ir germanų inovacijos įrodyti egzistavus baltogermanų kalbinės vienybės, bet ir pačios tos bendros inovacijos pasirodo nebūtinės, nes tai, kas germanams yra ekskliuzyviai bendra su baltais, suvokiama ne kaip germanų nuosavybė, bet kaip pragermaniškos pakopos evoliucionuojančios ide. prokalbės *minimalios* inovacijos (tikrosios bendros baltų-germanų inovacijos tuomet turi būti vėlesnių kontaktų rezultatas).

Tačiau visų pirma atrodytų, kad „pirmuoju priebalsių pasistūmėjimu“ pasižyminčios germanų kalbos jau vien dėl to neturėtų turėti bendrosios prokalbinės praeities su baltų kalbomis, kuriose to pasistūmėjimo nesą. Germaniškasis priebalsių pasistūmėjimas tai klasikinė XIX šimtmečio sąvoka. Nei Jakobas Grimmas, nei Karlis Verneris negalėjo įsivaizduoti fonologinių faktorių, sudarančių „pasistūmėjimo“ vaizdą, svarbiausia buvo konstatuoti reiškinį bei surasti jam pavadinimą. XX a. fonologija iš viso kvestionavo tą „pasistūmėjimą“. Pagal klasikinį indoeuropeistinį požiūrį, ide. kalbos be „priebalsių pasistūmėjimo“ yra fonologiškai artimesnės prokalbei, negu kalbos su „pasistūmėjimu“. Prokalbei suponuota 3 graikiško arba 4 sanskritiško tipo uždarumos priebalsių eilės, sudarančios pirmykštį pilnumą. Tačiau daugelis mūsų šimtmečio kalbinių aprašų bei iš ten kilusi kalbų tipologija rodo, kad fonologinėse sistemose, turinčiose uždarumos priebalsių eiles ‘duslieji – skardieji – skardieji aspiruotieji’, kaip tai ir aptinkame klasikinėje ide. rekonstrukcijoje tradicine formule ‘*tenues – mediae – mediae aspiratae*’, arba tiksliau sakant, sistemose, turinčiose fonologinę opoziciją ‘*duslusis : skardusis*’, dusliųjų serijos žymėtasis narys visuomet lūpinis, t. y. /p/, o skardžiujų serijoje – visuomet guturalinis, t. y. /g/. Todėl reikia manyti, kad ide. prokalbėje rečiausia fonema buvo /p/, o tai ir yra „pirmąjį germanišką priebalsių pasistūmėjimą“ turinčių kalbų požymis. O kadangi kalbose be „pasistūmėjimo“ rečiausia fonema yra ne /p/, bet, savaime aišku, /b/, kuri ide. prokalbei sunkiai rekonstruojama, reikia daryti išvadą, kad klasikinis indoeuropeistinis fonologinis modelis neatitinka tikrovės. 1972 m. Tamazas Gamkrelidzė ir Viačeslavas Ivanovas, remdamiesi universalijų tipologija, pasiūlė perinterpretuoti šį klasikinį modelį kaip modelį su eilėmis ‘duslieji (aspiruotieji) – glotaliniai – skardieji (aspiruotieji)’⁹. Šiam modeliui yra ypatingai artima būtent germanų fonologinė sistema. Tatai tačiau nereiškia, kad „pasistūmėjimas“ yra įvykęs ne germanų, bet visose kitose (išskyrus armėnų ir galbūt anatolų) ide. kalbų grupėse. Imant kiekvieną konkrečią grupę atskirai, galima nustatyti ir konkrečias fonemų skiriamųjų požymių transformacijas, kurios veda nuo rekonstruojamojo modelio prie konkrečios kalbinės sistemos. Pvz., prie germaniškosios sistemos prieinama skardžiujų serijoje eliminuojant aspiruotumo požymį su tolesniu dėsningu glotališkumo požymio pakeitimu duslumo požymiu glotalinių serijoje, o prie baltiškiosios sistemos prieinama eliminuojant aspiruotumo požymį tiek iš dusliųjų, tiek iš skardžiujų serijos su tolesniu dėsningu glotališkumo požymio pakeitimu skardumo požymiu glotalinių serijoje taip, kad buvusios glotalinių ir skardžiujų serijos sutampa. Tam, kad

⁹ Т. В. Гамкрелидзе, Вяч. Вс. Иванов, Лингвистическая типология и реконструкция системы индоевропейских смычных, — Конференция по сравнительно-исторической грамматике индоевропейских языков. Москва, 1972.

būtų prieita prie graikiškosios sistemos, reikia visai kitokios požymių transformacijos, būtent eliminuojant aspiruotumo požymį iš dusliųjų serijos, pakeičiant serijos požymį 'skardusis' požymiu 'duslusis', o požymį 'glotalinis' – požymiu 'skardusis'. Serijinis požymis 'glotalinis' yra eliminuojamas beveik visose ide. dialektų grupėse, tiek negermanų, tiek germanų. Išimtį sudaro armėnų ir galbūt anatolų grupės. Kadangi nei pragermanų, nei prabaltų dialektai nebuvo laisvi nuo jiems būdingų transformacijų uždaramos priebalsių fonemų skiriamųjų požymių srityje ir kadangi vietoj arealinio eilių pakeitimo kiekvienoje ide. dialektų grupėje vyko skiriamųjų požymių transformacijos, tai ir kalbės apie tokią kliūtį baltogermanų prokalbės egzistencijai, kaip „priebalsių pasistūmėjimas“, iš viso nė būti negali.

Fonologijos srityje germanams yra būdingas tas pats trumpųjų balsių /o/ : /a/ opozicijos nebuvimas, kaip kad ir baltams.

Morfologijos srityje esama ekskliuzyvinių bendrybių deklinacijoje, o tai buvo Vytauto Mažiulio panaudota kaip baltogermaniškojo bendrumo argumentas dar 1970 m.¹⁰ Baltų ir germanų kalbose esama datyvinių-lokatyvinių formantų *-mō/ē, *-mi, paliudytų germanų go. dat. sg. pron. *þamma* < *þas-mō/ē, *hwamma*, *hwammēh* < *k^has-mō/ē-, dat. pl. n. *wulfam*, *gastim*, *sunum* < *-mi, sen.isl. *þrimR* < *-miz < *-mi-s. Šie formantai atitinka baltų dat. sg. pron. pr. *stesmu* < *(s)tes-mō, *kasmu* < *k^has-mō, lie. tamui ≤ *ta/e-mō, dat./instr. sg. pron. pr. *māim* 'mir' < *-mi, instr. sg. n. lie. *sūnumi* < *-mi t.t. Šie formantai, kurie, anot V. Mažiulio, yra atsiradę dėl įvardinių formų su galūnėmis „acc.“ -m + „dat./loc.“ *-ō/ē, *-i datyvinės vartosenos, už baltų ir slavų kalbų (su vėlesne specifine raida tiek baltuose, tiek slavuose) ribų, yra paliudyti tik indoiranėnų kalbose, tačiau jos turi daugiskaitoje ne elementą *-mi, bet *-bh-, neparadigmatiškai egzistavusį jau graikų-armėnų-arijų dialektų bendrumo laikais.

Tačiau labiausiai baltų ir germanų morfologiją suartina veiksmažodžio struktūra. Palyginti su klasiškuoju sanskritizuotu ide. prokalbės modeliu, germanų kaip ir baltų veiksmažodžio sistema yra reliatyviai paprasta (plg. dar anatolų veiksmažodį), būtent pasižymi mažesniu skaičiumi temporalinių ir modalinių formų. Be to, germanai ir baltai pasižymi turėję izomorfišką veiksmažodžio šaknies ablautą, kurio funkcijos germanų ir baltų kalbose sinchroniškai skirtingos, bet diachroniškai gali būti rekonstruotos kaip vienodos. Čia pirmiausia krinta į akį ablauto eilės *ei – ai – i* ir *eu – au – u*. Šios eilės germanų stipriojo veiksmažodžio atveju yra „laikų“, t. y. prezenso ir preterito, skyrimo priemonė. Tačiau archajinė preterito-prezentinių veiksmažodžių klasė rodo antrinę „laiko“ kategorijos pobūdį. Juk šioje klasėje prezenso formos atitinka indoeuropietiškąjį perfekta, kuris iš pradžių buvo ne temporalinė, bet predikatinė (t. y. tiek verbalinė, tiek nominalinė) kategorija su dažnu būsenos požymiu. Toms

¹⁰ V. Mažiulis, Op. cit., 165–168, 211–222, 324–325, 332–333.

pradinėms atemporalinėms „prezenso“ formoms germanų preterito-prezentiniai veiksmažodžiai prikūrė inovacines preterito formas su dentaliniu formantu,

plg. go. „perf.“ = praet.-praes. *kann* ↓
praet. *kun-pa*.

Ši šaknis pradžioje reiškė „mokėti, gebėti“, iš kur išsivystė reikšmės „galėti“ ir „žinoti“. Sen. vokiečių aukštaičių kalboje veiksmažodis *kunnan* išlaiko abi reikšmes, tuo tarpu vokiečių kalba kiekvienai reikšmei sukūrė po atskirą paradigmą, taigi atsirado du veiksmažodžiai: preterito-prezentinis *kann* ir netaisyklingasis, tarytum silpnasis *kennt*. Čia senovinis „perfektas“ *kann* yra formaliai tarsi stipriojo veiksmažodžio preteritas, kaip tai apskritai ir yra būdinga visiems preterito-prezentiniams veiksmažodžiams. Reikia pažymėti, kad germanų silpniesiems veiksmažodžiams dėl jų denominalinės kilmės ar kauzalinės darybos iš pradžių turėjus defektinę paradigmą su vienu vieninteliu prezensu, jie galėjo perimti dentalinį preterito formantą būtent iš preterito-prezentinių veiksmažodžių, kurie, kad ir nebūdami gausūs, vis dėlto buvo labai dažni. Jei taip, preterito-prezentiniams veiksmažodžiams turėjo tekti svarbiausias vaidmuo formuojant germanų veiksmažodžio sistemą, nes germanų stipriojo veiksmažodžio daryba atitinka tik vieno „laiko“ darybą graiko-sanskritiškojoje sistemoje, t. y. perfekto darybą – plg. tą patį ablautą go. praes. *greipa* – imperf. sg. *graip* – pl. *grīpum* (I klasė) = gr. praes. $\lambda\epsilon\acute{\iota}\pi\omega$ – perf. $(\lambda\acute{\epsilon}-)\lambda\omicron\iota\pi\alpha$ – aor. $(\check{\epsilon}-)\lambda\iota\pi\omicron\nu$.

Preterito-prezentinių veiksmažodžių prezensai kaip ir stipriųjų veiksmažodžių preteritai yra sugretinami su tais baltų veiksmažodžiais, kurie pailgina šaknies vokalizmą preterito formose, plg. lie. ...*ēmēme*, la. *ņēmām*, o tai atitinka lotynų tipą *ēmit*, t. y. atitinka ide. perfektą su kiekybiniu šaknies ablautu. Iš kitos pusės, germanų kokybinis šaknies ablautas tipo go. praes. *greipa* – imperf. sg. *graip* – pl. *grīpum* labiausiai atitinka tą baltų šaknies ablautą, kuris vartojamas tranzityvumui bei intranzityvumui skirti. Kadangi baltų kalbose esama tikslių formaliųjų paralelių (bet be „laiko“ skirtubių, jei neminėsime lie. *liēka* – *līko* tipo relikto) su go. praes. *greipa* – imperf. sg. *graip* – pl. *grīpum* arba su gr. praes. $\lambda\epsilon\acute{\iota}\pi\omega$ – perf. $(\lambda\acute{\epsilon}-)\lambda\omicron\iota\pi\alpha$ – aor. $(\check{\epsilon}-)\lambda\iota\pi\omicron\nu$, kaip lie. *grīēbia*, *liēka* – *graībo*, *laīko* – *(su-z-)grībo*, *līko* atveju, turime dar vieną argumentą, kad temporaliniai dariniai, ar tai gotų, ar graikų, ar kitose kalbose, apskritai nėra pirminiai. Dėl to ir baltų kalbose galima neabejojant rasti preterito-prezentinių veiksmažodžių klodą su vėliau prikurtuoju preteritu, kaip antai genetiškai to paties veiksmažodžio ‘žinoti’ atveju:

praes. **žinsta*
↑ „perf.“ = praet., praes. **žinā* ↓
praet. **žinā(-j)-ā*

Forma lie. *žino* išlaiko archajinę perfektinę atemporalinę reikšmę skirtinguose dviejų veiksmažodžių „laikuose“: praes. *žino* ‘kennt = erfahren, kennengelernt hat’ ir praet. *pa-žino* ‘kennengelernt hat’. Pastarasis veiksmažodis yra atsiradęs vėliau prikuriant jam naująją prezensą **(pa)-žinsta*.

Slavų dialektuose senoviniai atemporaliniai perfektaai buvo panaudoti aoristų darybai:

praes. **зна- > -||-ты**

↑ „perf.“ → aor. **зна** ↓

imperf. **зна-а-шь**

Tai, tarp kita ko, rodo ir vėlesnę kaip baltų dialektuose, grynai vietinį „graiko-sanskritiškosios“ sistemos išsivystymą (iranėnų sistemai palaikant) taipogi ir slavų kalbose.

Baltiškų preterito-presentinių veiksmažodžių buvimas – tai dar vienas argumentas, kad ir čia kadaise nebūta „laiko“ kategorijos. Vis dėlto ir baltų turėta į germanų kalbas panašaus „laikus“ skyrusio šaknies ablauto. Tai galima nustatyti nepaisant to, kad baltų kalbos vartoja kiekybinį šaknies ablautą tranzityvumui ir intransityvumui skirti, plg. lie. praet. trans. *keitė* ‘änderte’ – intr. kito ‘änderte sich’, trans. *láužė* ‘er zerbrach etwas’ – intr. *lúžo* ‘etwas zerbrach’. Tranzityviniams prezensams daugiausia būnant *ja*-kamieniams (*keičia*, *láužia*), atitinkami intransityvai, dažniausiai, turi nazarinį arba *sta*-prezensą (*kiñta*, *lúžta*). Simas Karaliūnas yra parodęs, kad mažiausia *ja*-kamienių veiksmažodžių tranzityvumas yra kilęs iš pradinės aktyviosios, tiksliau tariant – animatyviosios reikšmės, atitinkamoms nulinio vokalizmo dabartinių intransityvų formoms iš pradžių priklausius tai pačiai paradigmai, būtent, kad normalaus laipsnio šaknies vokalizmas buvo singularinių (pradžioje tik 1 ir 2 asmenų) formų požymis, nulinio laipsnio šaknies vokalizmui buvus pliuralinių 1 ir 2 asmenų požymiu, kaip tai suponuojama ir ide. prokalbei¹¹, pvz. 1. pers. sg. **léip-m* – 1. pers. pl. **lip-mé(s)*, 2. pers. sg. **leip-s* – 2. pers. pl. **lip-té* animatiškų bei 3. pers. **lip-a* inanimatiškų reikšmių atveju. Inanimatiškumui reikšti panaudotos formos buvo tapačios animatišką būseną reiškusioms perfektinėms formoms (čia baltai vartojo perfektines priesagas ide. **-ā* ir **-ē*¹²), todėl dėl rezultatyvinio perfekto preteritalinio požymio jos buvo vėliau panaudotos baltų preterito darybai. Bet šiuo atveju mes išeiname tiesiai prie protogermaniškosios struktūros, generavusios normalaus laipsnio šaknies vokalizmą

¹¹ S. Karaliūnas, Baltų kalbų struktūrų bendrybės ir jų kilmė, Vilnius, 1987, 111–113.

¹² И. А. Перельмутер, Общеиндоевропейский и греческий глагол. Видо-временные и залоговые категории, Ленинград, 1977, 107, 124;

Chr. S. Stang, Vergleichende Grammatik der baltischen Sprachen, Oslo etc., 1966, 314, 325.

prezense, bet nulinio laipsnio šaknies vokalizmą preterito daugiskaitoje visuose germanų dialektuose.

Taigi „laikų“ atsiradimas germanų ir baltų kalbose buvo analogiškas ir vyko esant baltogermanų dialektiniam bendrumui, kuris galėjo egzistuoti tik Vyslos – Nemuno – Aukštutinio Dniepro baltiškų kultūrų susidarymo išvakarėse, t. y. kažkur prieš II tūkstantmečio pr. Kr. pradžią. Tai, kas tačiau iš tos sistemos istoriškai yra išsivystę, yra *in stricto sensu* germaniškųjų dialektų inovacija (stipriojo veiksmožodžio klasės), šalia kurios „liktinė ide. prokalbė“ įsivedė savąją minimalią apofoninio tranzityvumo inovaciją baltų dialektuose. Čia nesunku įžiūrėti skirtumą tarp indoiranėnų bendrumo iš vienos pusės bei „keliaujančiosios ide. prokalbės“ baltogermaniškojo ar baltoslaviškojo bendrumo iš kitos pusės. Negausios bendrosios baltogermaniškos inovacijos, kaip formantas „dat.“ *-mi*, atsirado bendrosios „kalbos“ rėmuose, t. y. labai artimų ir tais laikais labiausiai archajiškų ide. dialektų kontinuume. Toms inovacijoms iš paskos ėjo germaniškos *in stricto sensu* inovacijos, atskyrusios nuo to kontinuumo jau germanų dialektus. Po atskyrimo liko „baltų“ dialektai, kuriuos galima vadinti baltoslaviškais dėl vėliau nuo jų per italizaciją bei iranizaciją atsiskyrusių slaviškų dialektų. Tad ide. prokalbės baltogermaniškosios pakopos egzistencijai tos bendrosios inovacijos (kaip „dat.“ *-mi*) nebuvo būtinos, jos buvo, taip sakant, atsitiktinės. Tai, kas yra bendra baltams su slavais, yra ide. prokalbės po germanų atsiskyrimo paveldas, bet anaip tol ne kokia nors bendrosios raidos inovacija. Labai abejotina, ar po germanų dialektų atsiskyrimo liktinėje ide. prokalbėje spėta atsirasti kokiems nors naujiems reiškiniams iki italizuotų protoslaviškųjų dialektų atsiskyrimo (susistemintas apofoninis tranzityvumas tai grynai bendrabaltiškos raidos rezultatas). Kitaip indoiranėnų dialektų atveju. Čia būtent bendrosios raidos inovacijos atskyrė indoiranėnų dialektus nuo protoarmėniškojo dialekto. Tai ir paaiškina skirtingą atitinkamų terminų turinį*.

PARENT LANGUAGE – WHAT DOES IT MEAN?

Summary

Parent language is treated as a real dialectal zone of minimal innovations which migrates in time and space after sequential differentiation of dialects introducing more of innovations. Three last manifestations of the IE parent language have been Baltic, Balto-Slavic and Balto-Germanic.

* Panašios mintys dėstomos vokiečių kalba autoriaus straipsnyje „Die Ursprache als in der Zeit und Raum wandernde Zone der minimalen Innovationen“, kuris spausdinamas žurnale *Res Balticae*, 2, 1996.